

метод є не просто сумою взаємообумовлених та взаємопов'язаних прийомів, а становить їх систему. Ця система прийомів активізує внутрішні сили майбутніх офіцерів-прикордонників, спонукає до діяльності.

Отже, спонукальні сили людини створюють різноманітність мотиваційної сфери, а мотивація, в свою чергу, визначає продуктивність освітньої діяльності щодо формування командирських компетенцій.

Список бібліографічних посилань

1. Коцеруба Д. М. Шляхи та умови удосконалення виховання курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України: дис. ... канд. пед. наук: 20.02.02. Хмельницький, 2000. 220 с.

2. Кондратова Л. В., Пермьков О. А., Зеленкова Н. І., Лаврешина Г. Ю. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 252 с.

3. Іщенко Д. В., Райко В. В., Сердюк Ю. І. Педагогічні основи навчально-виховного процесу в Державній прикордонній службі України: навч. посіб. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2005. 146 с.

Отримано 28.02.2017

УДК 159.92

Наталя Євгеніївна ТВЕРДОХЛЄБОВА,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології управління соціальними
системами факультету соціально-гуманітарних технологій
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОНЦЯ

Розглянуто особливості професійної діяльності правоохоронця в сучасних умовах, сформульовано основні етапи професійної самореалізації через призму її мотиваційно-ціннісного компонента.

Нині значення забезпечення прав і свобод людини відповідно до Конституції України зростає, а завдання вдосконалення діяльності поліції стає загальнодержавним. Найважливішою вимогою, що висуває суспільство правоохоронцям в процесі виконання їх професійної діяльності є наявність розвинених професійно значущих якостей особистості. Служба в правоохоронних органах супроводжується екстремальними навантаженнями і протікає в складних, напружених умовах, пов'язаних із застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів, зброї.

При вивченні професійної діяльності правоохоронця головна увага має приділятися специфіці механізмів відображення ним дійсності і регуляції власної діяльності.

Впродовж всього життя, своєї професійної діяльності у правоохоронців змінюються компоненти їх професійної самореалізації: мотиваційно-ціннісна сфера, система ставлень до себе та до обраного виду діяльності. Ці компоненти впливають на професійно-психологічну підготовку працівників поліції, а також на виконання їх професійних обов'язків.

Одним із основних компонентів професійної самореалізації правоохоронців є мотиваційно-ціннісний. Під мотивом професійної діяльності правоохоронця ми розуміємо внутрішні спонукання особистості до даної діяльності. В якості таких причин можуть виступати потреби, світогляд, переконання, ідеали та інтереси, соціальні ролі та установки. Формування вищих потреб в певній мірі можна уявити як процес інтерналізації соціальних норм, які є вираженням суспільних потреб на основі усвідомлення їх глибокої справедливості і необхідності виконання в своєму житті.

На думку Л. А. Коростильової професійна самореалізація особистості передбачає наступні етапи: професійне самовизначення; становлення в обраній професії; професійний ріст і розвиток професійної компетентності [1, с. 194]. Розглянемо етапи професійної самореалізації правоохоронців через призму мотиваційно-ціннісного компонента.

На першому етапі особистість, обираючи професію працівника поліції, «проектую» свою мотиваційну структуру на структуру факторів, пов'язаних з професійною діяльністю правоохоронця. При цьому самовизначення розглядається як активне визначення своєї позиції по відношенню до соціально значущих цінностей, умов життєдіяльності в суспільстві, об'єктивованого в життєвих цілях, плани та перспективи професійного розвитку. На цьому етапі професійна самореалізація передбачає самопроекування, тобто уявлення про те, якою кожна особистість хоче бачити себе в майбутній діяльності. «Особистості як суб'єкту діяльності властиві такі особливі індивідуальні вміння, як вміння прогнозувати майбутню діяльність, передбачати її події, встановлювати оптимальні для себе режими активності і пасивності, визначати ритми діяльності» [2, с. 159].

Процес передачі знань індивіду здійснюється через відповідні інститути відомчої освіти, занурення індивіда в професійну культуру, організацію певної форми зовнішньої предметної діяльності, що, в свою чергу, відбивається у його свідомості та механізмах регуляції поведінки. Вважаючи, що професійна свідомість – це цілісне відображення об'єктивних умов і процесів праці, результатом якого стає формування внутрішнього особистісного ставлення до професії та професійної діяльності, вона виступає внутрішнім регулятором та мотиватором останньої, тобто визначає ставлення індивіда до вимог професії правоохоронця.

На другому етапі у процесі подальшого освоєння професії, в ході навчання і професійної діяльності відбувається розвиток і трансформація мотиваційної структури правоохоронця. Цей розвиток відбувається в двох напрямках: по-перше, відбувається трансформація загальних мотивів особистості в трудові; по-друге, зі зміною рівня професіоналізації змінюється і система професійних мотивів. В результаті цього процесу встановлюється особистісний сенс діяльності і окремих її аспектів [3, с. 38].

На етапі професійного зростання необхідна наявність значного особистісного потенціалу, здатності вийти на інший, більш високий рівень самореалізації – рівень смисложиттєвої та ціннісної реалізації (сутнісної автентичності), що передбачає розвиток професійної компетентності.

Професіонал-правоохоронець – це людина з відповідним рівнем усвідомлення сутності своєї професії. Цей рівень визначається ступенем оволодіння змістом, формами та засобами правоохоронної діяльності. Діяльність професіонала відрізняється від діяльності інших працівників тим, що вирішення професійних завдань здійснюється ним у відповідності з системою власних мотивів, головним серед яких є прагнення до самовираження, тобто найбільш повної реалізації своїх здібностей, схильностей, умінь та навичок. Це дозволяє людині усвідомити своє місце в соціальному інституті, реально оцінити свої можливості.

Проблема впливу професійної діяльності на особистісні особливості правоохоронця на різних етапах професійної самореалізації набуває нові трактування. Професійна діяльність правоохоронця виявляє помітний вплив на його ціннісні орієнтири, життєві установки, мотиви.

В сучасних умовах затяжної економічної кризи та активних соціальних змін в суспільстві більш високі вимоги висуваються до самостійності, креативності, ініціативності працівників поліції. Крім того, соціальна значущість діяльності працівників правоохоронних органів, залежність рівня правопорядку та стабільності у суспільстві від їх діяльності, наявність владних повноважень обумовлюють підвищені вимоги до моральних і психологічних якостей правоохоронців.

Країні потрібні висококваліфіковані професіонали, які мають не лише відповідні знання, уміння, навички професійної діяльності, але й таку мотивацію та самосвідомість, що відображають ставлення до людини як до найвищої цінності. Формується таке ставлення виключно за умов професійної самореалізації, в процесі глибокого розуміння соціальної значущості своєї ролі в суспільстві, відповідальності перед державою за життя, здоров'я та правову захищеність його членів.

Отже, проблема формування професійної самореалізації тих, хто стоїть на варті прав та свобод громадян, має досить складний характер і заслуговує пильної дослідницької уваги.

Список бібліографічних посилань

1. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности. СПб.: Речь, 2005. 222 с.
2. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. М.: Мысль, 1991. 299 с.
3. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. М.: Наука, 1982. 185 с.

Отримано 26.02.2017

УДК 159.334

Олександр Юрійович ШЛОМІН,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3682-6387>

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Розглянуто складові професійної компетентності майбутніх поліцейських, визначено їх внутрішню несуперечливість та особливості формування під час навчання у предметному контексті майбутньої професійної діяльності.

Поняття «професійна компетентність» тлумачиться як сукупність професійних знань, умінь і засобів виконання професійної діяльності. Визначені пріоритети діяльності поліції та зміст їх професійних знань і умінь, тобто професійної компетентності, знайшли своє відображення у Законі України «Про Національну поліцію» [1].

Досягнення компетентності часто ототожнюють з професіоналізмом і набуттям професійної майстерності в певній галузі. Професійна компетентність правоохоронців була предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: О. Бандурка, В. Барко, В. Бакуменко, І. Голосніченко, О. Землянська, О. Єлісєєв, Н. Кулик, В. Медведєв, В. Плішкін, Н. Теслик, В. Соболев, В. Тюріна та інших. Досліджуючи професійну компетентність правоохоронців, В. Лапшина визначає її як систему знань, що постійно розширюється і дозволяє виконувати працівникам професійні завдання з високою продуктивністю. Професійна компетентність, на її думку, безпосередньо пов'язана і з професіоналізмом особистості. Структура і зміст професійної компетентності багато в чому визначаються специфікою виконуваної професійної діяльності та її належності до певних типів. За думкою дослідниці, становлення та розвиток професіонала-правоохоронця можна розглядати як процес і результат системних перетворень особистості працівника, що включають взаємозалежні прогресивні зміни таких основних підсистем, як-то: